

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petik. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za pol leta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Patent zastran noviga dohodniga davka.

Mi Franc Jožef Pervi, po božji milosti Cesar avstrijski itd. itd.

Premišljeva je visoko važnost dobro vravnane naravnosti davšine smo jo posebno pregledali in na tajno pretresaje sedajno napravo davkov smo spoznali, de je doveršenje in zboljšanje te veje postavodajavstva po načelih enakopravnega obloženja pri vsih dohodkih potrebno. K temu namenu je naša volja, de bode čez to prihodnemu državnemu zboru obširniša postava predložena. Zdaj pa je že tukaj neogibliva potrebnost, začasno napravo vpeljati, de se bodejo pri velicij potrebah države do zdaj v nemar puščeni, ali saj ne v pravi meri porabljeni državni dohodki po mogočnosti zadobili, in de se bode začelo državne davke pravično in enakomerno razdeliti.

Od teh misel vodjeni smo po svetu našiga ministerstva, na podlagi naših patentov od 10. Oktobra 1849, in §. 17, 120, 221 dane ustave za uradno leto 1850 sledeče sklenili, in zapovemo, de naj se v kronovinah, v kterih s postavo od 31. Grudna 1810 vpeljani patentni davk obstoji, izpolne.

I. Obsežek davka.

1. Čas, za kteriga bode ta davk tirjan.

§. Za posebne državne potrebe v uradnim letu 1849 se bode davk od dohodkov odrajal.

1. Reči davka.

a) Zemljiško in hišno posestvo in na zemljiših ali hišah zavarvani dolgovi.

§. 3. Dohodki od posestva, ki je gruntinimu in hišnemu davku podveržen, ravno tako tudi na temu zavarvane istinge in vžitki bodejo s povikšanjem gruntiniga in hišniga davka novi davšini podverženi, kar smo že s patentam od 10. Oktobra ukazali, in kir smo tudi posestnikom pravico dali ta davk od obrestov in vžitkov odsteti.

b. Druge sorte dohodkov.

3. Vse druge sorte čistih dohodkov, ktere si prebivavci dežel, za ktere ta postava velja, pri svojih opravilih pridobe, ali ktire od svojiga v teh deželah porabljena premoženja dobivajo, so tej davšini podverženi, ako postava izjemka ne dovoli. To tudi velja od čistih dokodkov tistih obertnij ali obertnijskih naprav, kterih vpeljanje je s hišnim ali gruntinim posestvom zjedinenno, če pa dohodki niso gruntinimu ali hišnemu davku podverženi.

c. Razdelenje dohodkov po verstah.

§. 4. Novemu davku podverženi dohodki so v tri verste razdeleni, in sicer:

I. Versta. Dohodki, ktiri so patentnimu davku podverženi, kamor se bodejo tudi za naprej šteli:

1. Dohodki iz rudarstva in rudožiga.

2. Dobiček, ktiri iz v štant vzetiga zemljiša ali poslopja izvira.

II. Versta. Dohodki,

a) ktere kakor plačilo za dela ali službe, ki niso patentnimu davku podveržene, delavec ali služabnik sam, ali njegovi svoji med časom službe ali dela ali pozneje dobivajo, ali

b) ktere v letnih prejemsinah od preskerb-

ljivnic ali živežozavarvavnic tisti dobivajo, za ktire so bili denarji vloženi.

Ti dohodki obsežejo v posameznim:

1. Plačila (Gehalte), osebnne priklade (Personalzulage) sploh obstojne ne za službene potroške odločene vžitke, ktere uradniki ali služabniki v službi države, stanov, srejn, javnih naprav, in privatnih oseb ali družb dobivajo.

Posebni vžitki, kteri so z obzirami na okoljšine krajev, ali na uradno službo dovoljeni: kakor uradno stanovanje, dnar za kvartir, in priklade za uradne opravila niso novimu davku podverženi.

2. Penzioni, plačila za odslužene, ali drugi taki vžitki, milodari ali priklade za preživek, ktere začasno ali vedno dosluženi uradniki, služabniki ali častniki, potem vdove ali otroki uradnikov, služabnikov, častnikov dobivajo.

3. Dohodki, ktiri so vživavcam (Pfründnern) klosterskim družbam ali duhovnim redam iz državne denarnice, iz javnih zalog ali od srejn v preživek odločeni.

4. Dohodki iz zaznamvanih opravil v §. 2. postave čez patentni davk pod čerkami e. f. g. Opravila pa v ravno tisti postavi pod a. b. c. zaznamvane niso temu davku podveržene.

III. Versta. Obresti od posojil, ali družih obstoječih dolgov, vžitki za čas življenja, ali drugi obresti nadomestvajoči vžitki, ako niso že v drugi verstii zapopadeni.

(Konec sledi.)

Prošnja štajerskiga deželnega odbora na ministerstvo.

Visoko ministerstvo!

V 83. §. ustave stoji, da naj vse vravnave posameznih kronovin že v tekočem letu 1849 veljavo zadobijo. Ker še le od vpeljanja raznih deželnih vravnav prihodni avstrijski državni zbor odvisi, je naravno, da občno mnenje v tej kronovini s toliko večjo pazljivostjo podanju v §. 77 obljubljene deželne vravnave in poklicanju deželnega zbora nasproti gleda, ker se leto zmiraj bolj koncu približuje.

Odbor začasnega štajerskega deželnega zbora pa v stanju dežele še poseben nagon vidi, visoko ministerstvo prositi, da naj opomnjeno obljubo ustave med za to odločenim časom izpolne; ker on ne mora zamolčati, da je med nekterimi posameznimi postavami, ktere je visoko ministerstvo naglo za redom izdalo, in med temeljno ustavo pomanjkanje v zjedinenju, in da bi ta okoljšina znala nezaupnost v vladarstvu zbuditi.

Odbor, izvoljen od svobodno zbrane skupšine, kterega predlog je tudi posvet deželne vravnave, toraj za svoje dolžnost spozna, pravice dežele, ki iz tega predloga in iz ustave vzirajo, krepko braniti; odbor, ki je v tem hipu sam branitelj dežele, bi svojih dolžnost do prestola in dežele ne spolnil, ako bi opustil visoko ministerstvo na potrebo opomniti, s poklicom deželnih poslancov dano ustavo vresničiti.

To se odboru toliko potrebniji zdi, ker se vravnava političkih gospok v tej kronovini na srejsko postavo opira, ki popolnoma vstanovljenje še le v prihodnem deželnem zboru

z vladarstvom vred zadobiti zamore. Zlo dvomljivo je pa, ako bodo prihodni deželni poslanci resnično potrebo za obderžanje tiste baže srejn najdlji, ki se z imenom krožne občine med glavne občine in deželni zbor stavi. V tej zadevi bi pa vzrok: da naj bode vsakteri verstii občin ena oseba od vladarstva pridjana, vsaj če je tud za vstanovljenje krožnih gospok potreben, overžen bil.

Odbor, brez de bi prihodnemu deželnemu zboru v besedo segel, vidi v krožnih vladah, in v njih neposrednem podverženju pod ministerstvo overo zaželjene moči deželniga poglavarstva in popolnoma neodgovorljivost proti deželnemu zboru, v okrožnem zboru pa vidi neko mertudenje ali saj neko nezažaljeno omejenje oblasti deželnih zborov, in se le preveč boji, da bode zavolj preprirov za državo tak potreben občinski živelj zatert. Clo narodna razdelitev kronovine, po prepričanju odbora ni vzrok za stvarjenje krožnih zborov in krožnih občin, nasproti se boji, da bode skoz to razcepljenje seme popolnega razdvojenja narodnosti in obžalovanja vrednega potujčenja zasjano.

Ne glede na to, da v drugih kronovinah takih srejskih in vladnih vravnav ni, je odbor posebno primoran, po postavljenju treh kresij, od kterih vsaka po čez le $6\frac{1}{3}$ kantov obseže, pomnoženja uradnikov opomniti, torej tudi pomnoženja državnih stroškov, ki se toliko manj opravičiti dajo, kolikor ložej se ponižajo. —

Odbor bi bil te pomislke že dolgo ministerstvu podal, ki bi bilo gotovo na njegove opombe pri vravnavi političkih gospok gledalo, ako bi mu bil načert deželne vravnave popred naznanjen bil, kakor se je to na tirolskem zgodilo. —

Ker vender postavljenje političkih gospok še ni doveršeno, odbor ponižno prosi.

Da visoko ministerstvo potrebno preskerbi: 1) da se štajerski deželni zbor in seer na podlagi ustave in seer še to leto zbere; 2) da naj se kantonska poglavarstva, ki bi se vstanoviti imela, neposredno pod deželno poglavarstvo postavijo, krožne vlade pa tako dolgo ne, da bode prvi deželni zbor čez začasni občinski red, in tedaj tudi čez krožne zbore in krožne srejne z vladarstvom vred kaj gotovega sklenul.

Gradec 23. Oktobra 1849.

Mnenje o vravnavi Oggerskega.

Dunajski časopisi nam naznanijo, de je na Dunaju po nar višem sklepu prihodna osoda Oggerskega odločena. Seer sklepa ne vemo, vonder mislimo, de boste sama hervaška dežela in serbska Vojvodina samostojni kronovini; Slovaki in Rusini pa ostanejo v eni kronovini z Madjari, desiravno si toliko zoper to naredbo prizadevajo.

Komaj rojena sta bila tu dva slovanska rodova zopet zaterta. Zakaj se trije milioni Slovanov iz družbe svojih bratov pahnejo? S čim so se osode male Bukovine, ki je samostojna kronovina nevredni storili?

Ne tirjajte od mene popolnoma odgovora tako žalostnega vprašanja; stari pregovor pravi, navada je železna srajca, trinog človeštva, in polovičnost je glavno zname-

nje naše vlade. Na jedni strani porajta ministerstvo le malo na simpatie Madjarov, in v kljub občenemu mnenju veliko število vojvodov kruto odpravlja, na drugi strani se boji simpatie zgubiti, in neče tistih razločiti, ki nočejo skupej biti, na jedni strani se celotnost ogerske kronovine z odterganjem Hervaskega in Vojvodine vniči, na drugi strani Slovaskega in Rusinskega ne odterga, da bi celotnost kronovine ne terpela! Na eni strani tirjanje Serbov v Vojvodini spoznava, na drugi strani tirjanje Slovakov in Rusinov iz ravno tih pričin zaverže! Čudno ministerstvo!

Mislite znabiti s takim početjem si simpatie Madjarov nakloniti? Madjari bodo tudi še potem vaši sovražniki, ako jim vse to daste, kar so pred sušcem imeli. Mogel bi se zares ves človek premeniti, ako bi se premagan in zatert ne maševal nad zmagavcem! Le enega madjarskega serca si z vsim vašim podeljenjem ne pridobite, velikoveč pomnožite le njih število, ker tisuč in tisuč slovanskih serc ne zadovoljite, ki so zaupno od vas kaj boljšega pričakovali.

Pervi pogled na zemljovid, drugi pa v ogersko zgodovino bi bil vsakemu ministerstvu cesto v popolnoma enakomerstvu revolucijskega življa madjarskega pokazal, spoznalo bi bilo, da je samostalnost Slovanov na ogerskem popolna garantia prihodnega mira. Ali morebiti ni tako!

Išemo vzrok take vravnave, pa mi ne najdemo družega kakor tega, da se morebiti vladarstvo slovanske moči boji. Pri tej priložnosti se ne moramo zderžati ene šalne prilike povedati. En kmetiški mladeneč se bi bil rad oženil; ali bal se je neveste; pripovedujo mu, da se vsak človek mora enkrat oženiti, da je tudi njegov oče mogel to storiti. Ali vbog norček je plakaje odgovoril: „Da pa oče so mater vzeli, jez pa moram prav tujo osebo vzeti!“ Ravno toliko se nam zdi opravičena boječost ministerstva proti slovanski moči. Ravno tega, za kar bi se vladarstvu Bogu zahvaliti imelo, se toliko boji.

Kaj pa je duša naše obnovljene, svobodne Austrije? Kdo pa derži skupej Austrijo, zdaj ko so verige samovladarstva pretergane? Nič drugega kakor Panslavizem! —

Nevstrašimo se vonder te besede, saj ni tisti panslavizem, ki seže od Kamčatke do Jadranskega morja, od Seniseje do Černe Gore, ni ne tisti Velikan Velikanov, ta panslavizem je manjši, veselejši, ta je jugozapadni srednoevropski panslavizem, bratovsko združenje manjših slovanskih narodov za obvarvanje narodnosti in samostalnosti. Mi hočemo Austrijo in sicer prostovoljno uzdržati. Kaj družega, prašamo, kakor čutje avstrijskega panslavizma, zamore to dobrovoljno skupnost uzdržati? Ako se še zdaj ta skrivnost ne zapopade, bode potemstvo naše besede toliko bolj poterdilo. Ko so vlani Lahí, Madjari in Nemci zapustili avstrijsko carstvo tako, kakor miši spodjedeno in razgledano hišo, so djali avstrijski Slovani, ki so do tega časa le služabniki hiše bili: Hiša je še dosti močna, dajmo jo podpreti in popraviti, in pokojno bomo v nji živeli!

In vsak bi bil izdajavec te hiše, kdor bi bil tiste brez vzroka iz hiše spodil, ki dobrovoljno v njej ostati hočejo, ali jim tako prebivanje v njej včini, da bi se mogli nezadovoljno v drugo hišo ozirati. Ena taka hiša, velikanska in nevarna je naša sosedna in obračea svoje oči na nezadovoljne.

Kdor se majhnega panslavizma boji, naj gleda, da velik ne ostane. In kdo se zamore hvaliti, da vidi tamno osodo bodočnosti?

Zares, če razne dela našega ministerstva prevdarimo, se nam zdi, da tega ne umi, kar bi nar večí zaklad za avstrijsko carstvo bilo, in to je avstrijsko slovanstvo, ki po samostalnosti hrepeni, in v zdajnjih okolšinah nikjer večie garantie ne najde kot v Austrii.

Moč slovanstva tedaj ni nevarna, tim več

koristna Austrii, ona ne žuga, ampak se opira na zmiraj večo moč in na potemstvo.

Bog daj, da bi to vonder enkrat tisti previdili, katerim je veslo in vožnja deržavne barke v roke dana! (Iz česk. nar. Nov.)

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

Iz štajera, Čudno se očitajo prikazni, ali domorodec jih ne vidi in jih v nemar pusti. Historičke kraljevine se razkosujejo in razkomadajo po mogočni volji ministra notrajnih zadev. Tako se obrezuje Ilirija, in teržaški Latini dobijo novi privilegium keršen: Reichsunmittelbarkeit. Zakaj vse to? clo lahko razumljivo. Med drugimi načeli ima g. minister tudi to: Die Nationalität ist ihrer Natur nach etwas Trennendes, das Eckige derselben muss abgerundet werden. Te besede smo slišali iz njegovih lastnih ust. Slavjanska narodnost je Nemcu eo ipso die Eckigste, zato jo vse otesuje in gladi. Žalostni princip. Dozdaj smo mi mislili: Die Nationalität ist ihrer Natur nach etwas Bindendes, ker je narodnost nič druga ne kakor očitane družtvenega in političkega življenja naroda, druga ne kakor očitane slovstvenega in duševnega življenja obredov in običajev (Sitten und Gebräuche) — vse te agencie pa so vezavne ne ločivne, edino stalne, ker so naravne in prihodne, ali moževi vlade imajo drugo misel. Smešno je, če je človeku dopušeno z moževi dunajskih zelenih miz govoriti, kakoršne sode čez ljube Slavjane zasliši. Eden pravi: Das Slavische hat keine Zukunft, drugi: Die slavische Bildungsfähigkeit ist uns Deutshen gegenüber erschrecklich, — narznamenitejšje pa je ta izrek nekoga visokega ministerialnega uradnika: Die Gleichberechtigung der Nationalitäten ist zwar ausgesprochen, aber nun werden wir sehen, welche Nation lebensfähig ist oder nicht. Zastopis to moj počasni Slovenec? al boš vedno tako dremal, kakor dozday? Zdrami se ali pa pokaži, da si lebensfähig. Tvoja divičja pohlevnost ne velja nič. Naša žurnalistika (novinarstvo) je pretiha, in zmiram se obnaša in oblačuje ko da bi šla v cesarski dvor na bal parée. Kdor pa v Dunaju slovenske liste, de bral? bode mi morde kateri rekel. Bil sim unkrat v Dunaju slišal sem enega gospoda govorit, in ko sem, ker so prej veliki gospodje s križcami naprepušeni bili, v predhiši po mizah ogledoval, kjer so različni časopisi ležali, nisem nobenega slovenskega vidil, ampak Deutsche Reichszeitung, Korrespondenta, Times in druge. — Res je taka in žalostna je. Pa če bo moj Slovenec oistro se zgasil, bode si že v Beči posebnega moža si postavili za translatora, de bode velikim gospodam povedal, odkod in kako se na nje kriči. Tako je eden za polsko žurnalistiko, drugi za česko, tretji za laško postavljen. Mi Slovenci imamo pravico se zglasti.

Bili smo zmirom lojalni, in smo fizički no moralički ideo edine in mogočne Austrie podpirali, bili smo prej pravi Avstrijanci, ko pa marsikteri možje, ktere je še le revolucia Avstriance storila: in kateri bi zdaj radi nam avstrijsko edinstvo pridgali. Ne je nam zadoosti, če so v višjih krogih z nami zadovoljni, če nas Maršal Radecki lepo hvali, in vse dobro od nas referira, če nam v antichambri pravijo: Wir kennen die slovenische Nation, sie ist eine brave treue, — mi hočemo tudi imeti, kar nam gre, in cesarsko besedo hočemo vidit realizirano, zakaj mi še gotovo imamo Lebensfähigkeit. Ali povsod se našim iskanju in željam našim posmehujejo, in prikažejo se dogodbe, ktere očitajo, da marsikteri našo zvestost hočejo illudirat, in njej grenko ironio zoperstaviti. Vidimo to iz namer in namerenov, kakoršne de se bodo krožni poglavarje postavljali. (Tako čujemo da oskerbnik gorajo radgonsko grajsine g. W.... pride za

krožnega poglavarja v Ljutomer). Nu — takošni gospodje bodo v pisarnice Slovenski jezik vpeljevali — le čujte. — Skoro bi človek obupal nad mogočnostjo vpeljanja slovenskega jezika v urade — zakaj bodte vprašali? — Ker se ga nobeden skoro uradnik ni je dobro slovstveno naučil.

Drugi vzrok je pomanjkanje odločene terminologie, in od dunajske komisie, kakor iz resničnih ust čujemo, se skorajšni rezultat pričakat neda. Ljuba nezložnost je tudi tukaj se vrvivat začela. Serbi hočejo svoj hirarhički sanscrit, kterege razun popa prosti narod težko zastopi — in tako s Hervati jednolične terminologie nočejo — in mende tudi Slovence slepi ljuba terdokornost tista kaša, ko jej Nemec pravi Rechtshaberei in nevejo kako bi kerstili Gemeindevorstanda al s srenjskim predstojnikom al pa županom, starešinom, al se imenuje gospod „Wirkungskreis“ delavnosti kolobar, kako ga je kerstil ljubljanski translator Gemeindeordnung al pa „meč, oblast, delavnosti krog“ itd. Prosimo Vas na milega Boga! Imejte edinost in zložnost, da nebomo stali pred neprijatelji našimi na očitni sramoti, in da nebomo njim poterdili hvastavnega njihovega mnenja: Nur das deutsche Bildungselement kann die Slaven organisiren. Političke važnosti smo, če ravno ne celo zgubili, tako vendar ne do tistega stajališča pri gnali, na katerem bi brez straha in s vspehom imponirati zamogli, zato glejmo, da duševno in moralno moč obderžimo v terdosti in čvrstost. Zlodjejsko razdruženje, lokalni interesi, verozakonska razločnost naj nas ne moti. Hvala Bogi, Slovenci se poslednjega zlo nemajo bati, pa Serblji so z nekakšno besno orthodosio napunjeni in s konfessionalnimi predsudi nadeti; kateri jih motijo, da se s Horvati združiti ne morejo, na svojo vojvodovino kakor nekakšni drugi patrimonium s. Petri konstituirat želijo. Ravno takšna prikazen je med katoliškimi in protestantskimi Slovaki, katerim je lastna kronovina samo iz tega vzroka spodletela, weil sie sich in der ungarischen Revolution nicht signalisirt und Ungarn nicht mit den Waffen in der Hand für Oesterreich erobert haben!! Takih prikazen se nam Slovencem ni treba bati, pa imamo drugih zadosti, med katerim je provincialni partikularizem narvažnejši.

Poznamo zastopnike des specifischen Krainerthums, pa tudi mi imamo branitelje des specifischen steirischen Windischthums. Ta stranka nas zmirom zalezuje in skrivši in očitno machinira, ta je v vuho premodrega odbora štajerskega deželnega zbora ne davno zaseptala in ga primarjala, da je vložil poznano petitio, naj se skoro zbor deželni vkup pokliče in novo razdalenje in vstrojenje krogov se ve od nemškega odbora napravi. Sledeče besede peticie moji dragi štajerski Slovenci dobro prevdarite, in vidili bodete hitro, kamor zmerjajo: Selbst die nationale Theilung des Kronlandes ist nach der Ueberzeugung des Ausschusses kein hinreichender Grund zur Schaffung von Kreisgemeinden, im Gegentheil fürchtet er, dass mit dieser Gliederung der Grund zu einer bisher nicht bestehenden nationalen Spaltung und zu einer bedauerlichen Entfremdung gelegt werden würde. — Naprej tedaj, premišleno in pazljivo. Dosti bo mogoče v prihodnosti, ali sedajnost more se lotit tega, kar je praktično. Lepa je postavim misel g. Bukovškega zastran ilirskega jezika v pisarnicah, ali za zdaj še se ne da realizirat. Narod bi se rajši obrnil k Nemšini, ko k Iliršini. Kedar bode dosegnul polno političko izobraženost, kedar de med Slovenci politička ednakost, enako opravišstvo, enake dacie in štibre ednaki porez (Besteuerung) ter de dosti ložej ideje izobraženih tudi prostim prilastiti.

Šole in podučenje tedaj naj zastopijo svojo zadačo, vodje naroda naj pripravljajo, da bode ljudstvo kos spočeti veliko misel. Pa

kako vse to, ker nemamo sredstev za to? Učeni domorodci na Vami je vse ležeče. Pišite knige, kedar kdor blagega ministra grofa L. Thuna pobara, kedar de materinski jezik v višjih šolah podučivni postal, dobi odgovor: kedar bodo knige gotove. Stolice slovenskega jezika na gimnaziah slov. bi se hitro razpisale, da bi le bila Chrestomathia pri roki.

Tudi vseučilišče bi se napravilo — pa Lehrbühler und Lehrkräfte. Tako smo brali ne davno v Slovenii, da neki hvalevredni gosp. domorodci v Ljubljanskim gymn. slovenski jezik učijo, v normalnih pa, de se je vse po starim, ker neimamo knjig. Zakaj pa nobenem konsistoriju v glavo ne pride, da bi se ministerstvo nauka poprosilo slovenske šolske bukvice na povelje grofa Stadion za teržaško šolsko okrožje zložene v slovenske šole po štajerskem, Koroškem in Krajnskem provizorno vpeljati. Od lavantinskega in ljubljanskega konsistoria bi se to pričakati smelo, ker v njegovi sredini moževi slovenske kervi in dobre volje sedijo, od sekovskega kaj takšnega ni pričakovati, tam majnka dobre volje in zastopnosti (Einsicht). Ali ne obupajmo, tudi to bode čas prinesel in dober duh ljubezni do domovine, dobrega duha razširiti pa le zamorejo vodje naroda — posvetne in duhovne oblasti. Skerbmo si tedaj za pridne predstojnike. Če je nedavno vladni komisar na Ogorskem Baron Geringer rusinski deputacii, ktera ga je za domorodne uradnike prosila, zapovedal naj mu vse sposobne (fähige) domorodce popiše in jih hoče postaviti, zakaj tudi Slovenci nebi smeli za takšne prositi in nje vladni predložiti. Tako bode interes in cilj državni prejd dosežen kakor pa po neoposobnih v birokratii zarašenih osebah. Skoro bodo novi uradniki namesteni, za dača štampe bo paziti na njihevo sposobnost!

Hervaska in serbska dežela.

Česke narodne novine pišejo od tužnega stanja hervaske meje, takole:

Ne moramo se zderžati, da od vojaške meje govorimo, kakor nam serce velewa. Vravnavna dozrajne vojniške meje je bila zares nemoralna. Graničar je težko in grozno breme nosil, on je moral zavolj vojniške službe zanemariti kmetijstvo in obertnost, in njegovo orožje ga ni moglo preživeti, on je živil v vekovitem obsednem stanju, njegova volja in nježnost serca je morala okamneti kakor v kakem sužniku. Pa pri vsim tem je bil prisiljen še svoje častnike preživeti, svoje poglavarje slepo poslušati, in proti sebi sirov in nečlovešk biti. Granica mu je bila na vsih straneh zaperta, on se je mogel naučiti zvižaje in golfje. Vojniška ožstrost ga je premenula po sili v neprijudnega človeka, kterga se neprime nježna izobraženost. Ne moremo se temu čuditi, kadar vidimo koliko so mu take lastnosti v škodo in popačenje. Res je, da je narod vedno bolj hraber, in da je zdaj jedro avstrijske vojske, in ni laž, da je velik del te hrabrosti v goli disciplini, slepem vboganju ležeč, ker graničar nima svoje volje, ne pozna zlahtnih čutov, nima višjega poklica, kakor vbogati zapoved in komando vojniško.

To je vzrok, da je on červ, ki podgrizuje vsako korenino narodnega življa in izobraženosti. Duša graničarja je hlapon, ktermu se pravi: „moraš“! Ti moraš na kordonu na straži biti, ti moraš kaznovan biti, ti moraš pokoren biti, ti moraš druge streljati, ti moraš sebe ustreliti dati — — — pri njemu je vsaka nerednost naredba, vsaka iznema postava. Vravnavna vojaške meje vdušuje nježno ljubezen matere do svojega sina, vsako poštovanje sina do svojega očeta, razrešuje družbeno vez; izkorenini vsaki človeški čut iz serca mladosti, ker ne ve druge zapovedi, kakor voljo vojniškega poglavarja.

Razjokati se mora človek nad stanjem granice zarad njenega vojniškega vravnjanja.

In sama jugoslovanske vila toži to, graničar takole svojo žalost prepeva:

„Od kada je krajina postala,
Od tada je nevera nastala.“ —

Graničar se ne boji smerti, ker za njega življenje nima nikake vrednosti, nikakega veselja. Vravnanje granice na to meri, to hoče, da se graničar ne veseli v tem življenju. V tem obstoji vsa globoka politika bivšega vojaškega opravišstva v Beču, ki je tako naredbo po celem svetu kakor svojo nar večjo slavo trolilo.

Pa še mnogo jih želi, ne samo da granica ravno takošna kakor je sedaj še za naprej vstane, tim več, da se druge dežele enakoravnavajo, ker bi bilo to „die festeste Stütze des Thrones.“ — To so ljudje, ki ne vedo ali prav za prav vediti nočejo, da ima človeštvo blagajši poklic od takega.

Pa kaj pa je, ako graničar v vojsko gre, zanj je toliko kakor za glavo v torbi.

On pride domu, negovori, nemisli družega kakor na kri, ki jo je gazil, na plen, na rop. On je bolj rad v orožju kakor pri plugu, raj v boju kakor v miru. Domače življenje ga ne veseli, gre raj v gore in planine med hajduke. Včeraj ga je cesar plačal, in on je šel nad hajduke, danes ga ne plača, in on gre sam v hajduke.

Tako se popisuje življenje graničarja brez vsakih okoljšin. Potnik ki je to pisal, je dobro prevdaril njegovo stanje, in je zraven odkril vir iz kterega vse to izvira. Mogli bi se najti pravi prijatelji graničarjev, ki bi tako opravišljivost od svojega naroda odvernili. Vsak človek in iskren domorodec dobro ve, da to ni graničarju, tim več tistim, ki so ga v tako stanje pripravili, v veliko sramoto.

Dobro je nam znano, da to zlo ne izvira iz prirojenih lastnost Graničarskega naroda. Kdo ne pozna graničarske močove, ki so se navdahnjeni z narodnim duhom na višino rodoljuba dvignuli! Torej rešimo nar pred graničarskemu umu in sercu, kakor se zdaj njegovimu silnemu orožju. (Slav. Jug.)

Austrijska dežela.

Iz Solnograda 16. oktobra. V večerašni seji je bilo odločeno, da se njih Veličanstvo doprosi za oprostenoje vsih političkih prestopnikov. Tedaj se je sledeča prošnja na carja zastavila:

„Vaše c. k. Veličanstvo! Neko veliko kneško serce pravi, da je toliko srečniše, kolikor milostljiviše vladati zamore. Tako serce bje v persih Vašega Veličanstva. Mi se oberremo zaupno k vašem sercu s prošnjo, ki je velika, pa bolj pravična kot vsaka — s prošnjo za milost! Da, knežka milost je nar lepša pravica kronane glave, za katero mi prosimo. Pred nekoliko dnevi smo obhajali slovesnost vernivšega mira, pa slovesnosti svit je otamnul v mislih na mnogo tistih, ki se v težkih verigah niso mogli z nami veseliti. Obžalovali smo undan padle junake naše vojske, pa žalost je v naših sercih še narasla, ker smo vedli, da je z njimi tudi mnogo žrtev zavolj političke zmote, tudi padlo, in da jih mnogo še padlo bode v hladni grob; kjer nobenega sovražstva več ni. — In ti zmoteni so vonder naši bratje, so avstrijski državljani. Mi obžalujemo njih zmote, pa prosimo milost zanje, da Vaše Veličanstvo dovolji po mogočosti odpuščenje podeliti vsim političkim prestopnikom. Dajte nazaj toliko družinam očete in sinove, in blagoslov sedajnosti in potemtva bo Vaše plačilo. Mi nečemo še le spodbadati zlahtno mnenje Vašega serca, mi nečemo še probuditi Vaše Carske Milosti, ker smo prepričani, da je to Vaše velikodušno Veličanstvo že namenilo, za kar zdaj mi prosimo. Mi vemo, da bodo prošnje Avstrijancev pripomogle tiste političke prestopke dvignuti, kterim se do zdaj po postavah pomagati ni moglo, in zato

svojo prošnjo položimo pred prestol Vašega Veličanstva, in srečni bomo, ako se zavolj naše prošnje ječe političkim prestopnikom le za en dan popred odprejo, ako se smertna osoda te za en dan pred vstavi, kakor bi se sicer zgodilo. Tako bo mir svojo nebeško nesto odpuščenje med nas vpeljal v srečo Austrije.

Pri tej priliki ne moramo opustiti, da bi ne izrekli iz novega svoje nepremakljive udanosti da Vaše svitile osebe, in poštovanja do ustavnega prestola Vašega Veličanstva. Nar pokorniši prebivavci solnograški.

(Slede podpisi.)

Lombardo-Beneška dežela.

Maršal Radecky je iz Palmonuove 23. t. m. sledeči razglas na armado na Laškim dal:

Vojšaki! vernivši se iz Dunaja, kamor me je zaupanje svitliga Cesarja poklicalo narpoprej vam svoje veselje čez vernitev med vas na znanje dam. Milost, s katero me je Cesar sprejel, veselo pozdravljenje s kterim so mi povsod nasprot vriskali, je le vaša zvestoba, vaša krepost, in neomajljiva stalost, s katero ste me v časih hude skušnje obdajali, zaslužila. Torej Vam prinesem zahvalo in ljubezen našiga Cesarja, ki sim jo iz njegovih ust zaslišal, in začudenje vaše domovine, ktero ste brez vladarstva, in gerdiga posipa rešili.

Vojšaki! mir spet kraljuje v okrajnah naše domovine. Vi boste čuli, de ga sopet nezvestoba in izdaja ne preženo.

Mnogi izmed vas, dobro vem, so postavnici čas vojašine dokončali, le malo časa še poterpitate, de bode red prenarajene deržave iz noviga vterjen; potem se boste ovenčani s slavo, spremljeni od zahvale cesarja in očetvine, domu nazaj vernili; tam bode razširili duh ljubezni do očetvine, duh reda in spoštovanja postave, ktir je vas v vojskinimu hru-pu okrepeal in vodil. — Vi boste v izgled mladim vojšakam, ktiri bodo vas po odstopu iz vojskinih verst nadomestili.

Vojšaki ostanite zvesti visoki in blagi misli, ktira je vas do zdaj na poti časti in dolžnosti vodila. — Dogodivšina bode prihodnosti povedala, kaj je avstrijska zvesta armada za Cesarja in svoj dom dopernesla.

Radecky. l/r.

Ptuje dežele.

Turška. Madjarskim begunam v Viddinu se slabo godi. Na enkrat so marterniki zavoljo keršanske vere postali. Turčini jih hočejo na vsako vižo spreobniti in če to z lepo ne gre, jih clo mučijo. Če jih ne zamorejo od koristi korana prepričati, jih začno z bajoneti zbadati, ali s pestmi biti. To je Turška gostoljubnost.

Prebivavci Viddina, v to od podpihavicov našuntani, vsakiga madjarskiga beguna če ga v mestu srečajo, napadejo. Ako se kdo v mestu brez fesa (turška kapa) pokaže, koj naj zakriče Gjaur (Nejeverniki) Köpeck (Pes) in kamnja nanj lučajo. Nek oficir laške legie po mestu šetaje je bil zasačen, kakor de bi bil je hotel potegniti. Turška straža ga je na vsako višo zasramovala, in eden izmed njih ga po rumunsko nagovori, ali se noče spreobniti, koj bi svobodo si zadobil, kir je oficir odgovoril, de ne, ga Turčin s klicam: „ti preklet Gjaur“ napade, in mu persi z bajonetam prebode, kmalo potem je Lah umerl. Poglavar Vidinske terdnjave Cia-Paša odgovori begunam tožečim čes to ravnanje Turkov, de on ne more vsakimu usta zamašiti, in in de ta gorečnost Turkov za njih vero zasluži pohvaljena bit. Vsako človeško serce se more pri, če tudi zasluženih, revah teh nesrečnih večdel zapeljanih begunov zjokati.

Nepolitiški del.

Svetniki blagoslove dele.

(Serbska narodna pesem.)

Mili Bože! kako čudovito!
 Alj gromi, alj se potresa zemlja!
 Alj udarja morje na bregove?
 Ne gromi, se zemlja ne potresa,
 Le dele svetniki blagoslove:
 Sveti Peter in sveti Nikola,
 Sveti Jovan in sveti Ilija;
 In za njimi sveti Pantelija.
 K njim priroma blažena Marija,
 Lije solza ji po belem licu,
 Njo mi praša gromovnik Ilija:
 „Sestra naša, blažena Marija!
 Kaka te napadla je nevolja,
 Da po belem licu točiš solze?“
 Pa govori blažena Marija:
 O moj brate, gromovnik Ilija!
 Kako solz ne bodem prelivala,
 Kadar pridem iz zemlje Indije,
 Iz Indije iz zemlje prekleto?
 Na Indiji leži brezzakonstvo:
 Mlajši ne poštuje starišev,
 Ne ubogajo otroci staršev;
 Starši so njih porod pokazili,
 Čern naj jim obraz pred svetom Božjem
 Pred resničnim Bogom samim bodi!
 Boter botra svoga v sodbo tira,
 In lažnjive priče saboj pelje,
 In brez vere, in brez čiste duše,
 In ukani botra svatbenega,
 Svatbenega alj kerstnega botra,
 In brat brata na dvobor pozove,
 Dever sinah v sramoto rabi,
 In brat sestro za zestro ne kliče.“
 Njej govori gromovnik Ilija:
 „Sestra naša, blažena Marija!
 Vbrisaj solze z belega si lica,
 Ko se v blagoslovih razdelimo,
 Čemo iti k Bogu v svetno sobo,
 Prosit iti Boga resničnega,
 Naj podade nam nebeske ključce,
 Da zatvorimo nebesa sedma,
 Da udarmo pečat na oblake,
 Da ne vlije dež se iz oblakov,
 Ploha dežja, in ne mila rosa,
 Ne po noči sjajna mesečina,
 Da ne vlije se tri dolga leta;
 Da ne rodi terta, ne pšenica
 Ne za mašo v cerkvi svetih kruhov.“
 Ko to čuje blažena Marija,
 Vbrisaj solze z belega si lica.
 Ko svetniki blago razdelijo:
 Vzame Peter vince in pšenico,
 In nebeskega kraljestva ključce;
 Pa Ilija strele in gromove;
 Pantelija velike vročine;
 Sveti Jovan kumstvo in bratimstvo,
 Ino križe svetega drevesa;
 Pa Nikola vode in brodove.
 Pa odidejo na svet k Bogu,
 Ino prosijo tri bele dneve,
 In tri tavisne noči brez prestanka
 Da izprosijo si blagoslove:
 Bog podade jim nebeske ključce,
 In zatvorijo nebesa sedma
 In udarjajo pečat na oblake,
 Da ne vlija dež se iz oblakov,
 Ploha dežja in ne mila rosa,
 Da ne sije sjajna mesečina,
 In ne rodi terta in pšenica,
 Ne za mašo v cerkvi svetih kruhov,
 Celo dobo za tri dolga leta.
 Črna zemlja se razpoka suše,
 V njo pogrezvajo se živi ljudi;
 Bog pa jim bolezen teško pošlje
 Pošlje jim morivno serdoboljo,
 Ta pomori staro ino mlado,
 In razterga milo ino drago.
 Kar je ostalo, se je pokorilo,
 Je v Gospoda Boga verovalo.
 In ostali so jim blagoslovi,
 Da ne pade sneg in led čez leto
 Večkrat kakor enkrat na ravnine;
 Kakor takrat, tak je dandanašnji.
 Bože mili za vse tebi hvala!
 Kar je bilo, naj naprej ne bode.

F. Cegnar.

Jugoslovanske cvetlice.

(Nabral F. Cegnar.)

7. Dodola.

Dodola se imenuje slovesni obhod deklic v času velike suše, da bi dež od Boga sprosil. Med obhodom se ena deklica popolnoma

do nagega sleče, se tako z travo in cvetlicami ovije, da se ji nikjer koža ne vidi, in ta deklica se potem Dodola imenuje. (Torej je pregovor: „Se je kakor Dodola okincala“, od žene ali deklice, ki ima v lasih veliki cvetlični venec). Ko obhod do kake hiše dospje, Dodola prav sama pleše, druge deklice pa v verstii stojijo in vsake sorte pesmi pojejo; potem vzame hišna gospodinja ali pa služabnica polen kotel ali vedro vode, in Dodola z njo oblije, ki v cno mero naprej pleše in se okrog verti. Pesmi, ki jih deklice pojejo se vse končajo z besedami: „Oj dādo, oj dādo!“ Dodole so pa še samo na Serbskem, v Sirmiji in takraj Save jih je duhovšina odpravila.

8. Kraljeva igra.

Kraljevo igro obhaja od deset do petnajst deklic na Serbskem in Slavonskem vsako leto v nedeljo sv. Trojice. Ena deklica, ki pa mora biti zala in srednje velikosti, se imenuje kraljica, druga kralj, tretja zastavnik, četrta dvorkinja. Kraljica je z zagrnjalom pregrnjena; kralj z cvetlicami ovito glavo in meč v roki derži, zastavnik pa belorudečo zastavo. Ko pride obhod h kaki hiši, se kraljica vsede na nizek stol, kakoršni so na Serbskem v navadi, dvorkinja za njo stoji, in druge deklice se v podobo polomesca vstopijo; potem gre kralj na levo, zastavnik pa na desno. Polomesec se pomakne dva koraka na levo, potem spet dva koraka na desno. Kralj in zastavnik, ki sta proti polomescu obrnjena, ne plešeta v družbi, ampak sama zase, uni maha z sabljo, ta pa z zastavo. Tako plešejo od hiše do hiše, in vsakemu, kterega v hiši najdejo, naj bo majhen al velik, posebej pesmico zapojejo. Večidel potem kako majhno darilo prejmejo.

9. Hajduki.

Ni čuda ako na Serbskem in v drugih turško-slovanskih deželah hajduke najdemo. Kako bi moglo drugač biti, ker so ti narodi od Turkov tak grozovito stiskani. Maševanje in vbožstvo k temu veliko pripomore. Hajduki po leti v gojzdi in po gorah živijo, po zimii pa se po vaseh poskrijejo. Večidel le Turke napadajo, in kristjane le taki, ki so zraven tega tudi hudodelniki. Razdelijo se v velike in majhne roparske trume. V vsaki je nar manj eden, ki zna peti in na gosle brenkati. Imajo svoje pesmi, ki imajo večidel veliko pesniškega duha, in mnogo so jih hajduki sami zložili. Brez pesem ti ljudje ne morejo živeti. Hajduke pokopljejo z handžarom in mečem, s pipo in v tisti obleki v kateri so padli.

Med Turki so roparji, ki na konjih jahajo in ropajo, imenuje se kesedžii.

10. Vile.

Večkratne nesrečne vojske, težki jarm sovražnika otresti, dolga versta protivnih dogodb, nemila sosedščina s Turki je v rahločutni duši Serbov vero v Vile zbudila.

Vile, zlo podobne starim Nimfam, imajo rumenkaste, razpletene lase, belo dolgo obleko, lok, pušnico in pušice. Nar raj se derže ob gojzdnih potokih, kjer prepevajo in plešejo. Ako se jim človek bliža in jih moti, ga večidel vstrelijo. Večkrat pa se posameznim osebam prikažejo in jim bodočo osodo naznanijo.

Šo dvojne verste, blage in hudobne. Blage v oblakih stanujejo in varjejo svoje zvoljenč hudega. To zopet nas na Homera opomne. Tudi on skorej vsakemu junaku svojo boginjo v varstvo da. Junaki se z njimi pobratijo in jih v nevarnosti v pomoč kličejo. Hudobne so škodolakovne, varjejo gojzdnje jezera, jahajo na jelenih, v roki imajo iz kač spleten bič.

Vile so tudi drugim slovanskim narodom znane. Slovaki jih imenujejo Villy, pa so umerle neveste, ki o polnoči na križopotih plešejo, in gorje možu ki jih sreča; tako dolgo ga poljubvajo in plešejo z njim, da dušo pusti. Tudi v narodnih českih pesmih jih najdemo z imenom Vole. Poljci imajo svojo šalo-vilo, od ktere pripovedujejo, da v gojzdi stanuje.

Vera v višja bistva, ki vižajo človeško osodo, pri junških narodih nič redkega, nič posebnega ni. Bogoslovstvo južnih narodov ima svoje dobre in hude duhove, severnih junakov, pesniki v Perzii blage in hudobne Fee, Genie i. t. d.

Prederzni zrakoplavec.

V pretečenim tednu se je Angličanski zrakoplavec Gipson z nekim gospodam Smith po oblonu v mestu Bedfordu v zrak vzdignil. Ravno stokrat se je v visoke nebeske kraje podal, in pri tej priči bi ga bila kmalo nesreča zadela. Ne visoko nad zemljo plavajoč pride med snežne oblake. Goste snežnice so padale, in kmalo cel oblon pokrile. Led se krog in krog naredi, in ta ledena skorja je na že poprej gosti gaz ki je zdaj v višavi še bolj se raspenjal, tak težila, de je blo potreba pihalce odpreti, drugač bi bil oblon razpočil. Pa krog pihalca je bilo vse tak zmerznjeno, de ga ni blo mogoče odpreti. V tej strašni nevarnosti zleze Gipson po vervi iz čolnice do oblona, in z nožam vanj dva čevlja široko zarezo sturi. Gaz je tako iz oblona šumel, kakor vidimo soparce iz hlapona verveti.

Tako je rešel Gipson svoje in družeta življenje, ako bi bil oblon razpočil, kar bi se bilo drugač gotovo zgodilo, padla bi bla oba iz višočine 2 ali 3 angličanskih milj na zemljo. Zdaj pa je šlo nagloma nazaj in komaj sta bla eno miljo od zemlje daleč, in že je zonce zahajalo. Oblaki, skoz ktere sta plavala, so bili na videz kot veličastni snežniki, in le tu in tam sta skozi kakšen jasen obroč zemljo zagledala. Blizo zemlje sta iz oblona šidno vergla. Pa huda sapa jih je prijala in sopet na visoko gnala. Še le pri Oxfordsiru sta zamogla na zemljo prit, in glej! v 44 minutah sta 59 angleških milj v zraku prebrodila.

Z m e s.

Prašnikar in njegov vert na Cvetešu.

Novice 1845ga leta pišejo od prostiga kmeta Jožefa Prašnikarja iz Cveteza blizo Vač:

„Ta pobožni stari mož je z velikim trudam pred nekimi leti na visocim hribu, kjer zavoljo pešene zemlje ne trava, ne les ne raste, vert napravil, da ga je veselje viditi. Zemljo je z velikim trudam iz doline na nerodovitni hrib nosil, in tako napravljen vert s cvetlicami in s sadnimi drevesi obsadil. Na zidanem stalu, iz kteriga je lep pogled krog in krog, je po svoji samovednosti sončno uro napravil in s to napravo svoj vert olepsal. Kakor mati svoje otročice, ljubi on svoje cvetlice in drevesa, ktera pozimi skerbno s slamo pokriva in ovezuje, da jim hudi mraz ne škoduje. Vse njegovo veselje je ta vert, kteriga akoravno na hribu ležečiga, je že marsikteri ogledovat prišel. Še clo pesem je naredil od preljubljeniga verta, in sam vižo zložil, po kteri jo on kaj rad poje. Ker Prašnikar tudi „Novice“ prav rad bere, je svojo pesmico vredništvu prinesel in prosil, da bi jo v Novicah natisnili. Radi bi mu to prošnjo spollnili, ko bi nam za take predolge pesmi prostora ne manjkalo. Zatorej pobožniga pevca in vertnarja vsim bravecām priporočimo, da naj ga, ko jih pot memo „Cveteža“ pelje, obiščejo, da jim bo vertec pokazal in pa pesmico zapel; večiga veselja mu nemorejo skazati.“

Pred petimi tedni, ko Vedeževiga vrednika ni v Ljubljani bilo, prinese vesel starček imenovano pesem in poverh še dve podobni za natis v Vedežu. Prav žal nam je, da tudi Vedežu prostora primanjkuje, da bi pridnimu vertnarju željo zveršili, toliko več, ker je on tudi naš bravec, in pet slovenskih časopisov prejema, da jih clo drugim brati daje.

Toliko pa naj Vedež ob kratkim svojim bravecām pove, da je Prašnikar clo pesem od svojiga verta v naši tiskarnici kot mladeneč kakih 20 let v dopadajenje in veselje vsih poslušavcov tako okroglo prepeval, da je bilo kaj. — Kaj pa mislite, kaj je na podobah narisani? Nekaj prav kratkočasniga. Na eni je samouk Janez Dobravec iz Vač Prašnikarja narisal, kako v svojim lepim vertu v soboto proti mraku s palico v rokah sedi, se kisto derže, ker je solnce že za goru, in ker se ni obrat. Na eni podobi pa se vidi, kako Prašnikar v nedeljo, ko je že obrat in solnce sije, v krasnim vertu z vertnico (gartrožo) v roki sedi, in se na smeh derži.

Bog ga poživi kratkočasniga starčka in posnemanja vredniga vertnarja še dolgo let. Ko bi bilo kaj več tako marljivih vertnarjev na Slovenskim, bi bila naša dežela sadja bolj bogata, kot je. Sadje kmetovavcu ne verže malo.

(Vedež.)